

Кошель А.П.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

Мурашко О.М.

вихователь дітей дошкільного віку ЗДО №75

м. Чернігів, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Проблема забезпечення якості дошкільної освіти є актуальною в сучасних умовах реформування системи освіти України. Інтерес до цього питання відображає спроби суспільства перебудувати систему передачі важливого досвіду людських знань підростаючому поколінню, з одного боку, не упустивши сутнісних позицій, але і не допускаючи інформаційного, психологічного і фізичного перевантаження дітей, підлітків, юнаків. З цієї позиції на різних рівнях освіти значна увага приділяється змістовній частині її якості: знання, уміння, навички, кваліфікація, досвід.

Проте будь-яка методологічна концепція якості освіти має також такий компонент як «стан суб'єкта освіти», його фізичне і психічне здоров'я. Наукою і практикою доведено, що цей стан істотно впливає на засвоєння дітьми дошкільного віку змісту освіти.

Навчання дітей починається ще задовго до школи – в закладі дошкільної освіти (далі ЗДО). В ЗДО діти не лише весело проводять час, але і отримують перші життєві навички, пізнають світ через гру, розвивають свої творчі здібності, стають здоровими і міцними духом, знаходять перших друзів. Метою дошкільного виховання є практичне оволодіння рідною мовою в сім'ї та ЗДО; формування пізнавальної активності, творчих і художніх здібностей в іграх та інших видах дитячої діяльності; виховання культури спілкування, поваги й любові до батьків, родини, Батьківщини; започаткування основ трудового

виховання, екологічної культури; прищеплення національних і загальнолюдських цінностей [1].

Завданнями сучасного ЗДО є: розвиваючі, які створюють умови для забезпечення емоційного благополуччя дошкільників, розвиток їх творчого потенціалу, що включає: інтелектуальний, моральний і дієвий компоненти; виховні, що формують моральні якості особистості, духовне ставлення до світу за законами добра; забезпечують умови для становлення загальнолюдських цінностей майбутніх школярів; освітні, які створюють умови для соціально-організованих форм роботи з дітьми та для нерегламентованої дитячої діяльності, заснованих згідно вимог Базового компоненту дошкільної освіти [1].

Заклад дошкільної освіти – це потужна освітня система, яка будується на основі сучасних наукових досягнень у галузі педагогіки, враховуючи вимоги, які висуває перед нами сучасність.

Це означає, що без урахування в освітньому процесі даного чинника забезпечення якості освіти неможливе. Звідси слідує необхідність дотримання в ЗДО певних умов для збереження здоров'я дітей – перша умова, яка одночасно забезпечить і якість освіти.

Друга умова – високий рівень якості освітніх програм і їх методичного забезпечення, зміст яких дозволить вихователям будувати освітній процес відповідно до сучасних вимог і рівня розвитку суспільства і одночасно без зайвого навантаження для дітей дошкільного віку.

Третя умова-збагачення наочно-просторового середовища, наповнення якого надає дитині можливості для саморозвитку[3].

Зазначимо, що найбільшою мірою перераховані вище умови відносяться до дошкільної освіти, оскільки дошкільне дитинство – сенситивний період розвитку. Головна функція дорослого на даному віковому етапі – адаптувати дитину до життя в навколишньому світі, розвиваючи такі значущі здібності, які особово-орієнтована модель представляє як здатність – пізнання світу, дії в світі, прояви відношення до оточуючого світу. Поняття «розвиваюче середовище» – це середовище, яке дає можливість дитині розвивати цінності

пізнання, перетворення і відносини до світу не тільки за допомогою педагога, але і самостійно. В сучасному ЗДО наочно-просторове середовище представлено вибраних педагогами освітніми технологіями («Перші кроки», технологія М. Монтесорі та інші) [3]. Організація середовища має враховувати не тільки дидактичні позиції вихователів дітей дошкільного віку, але і бачення самої дитини. З цієї причини має сенс надавати дитині можливість також брати участь в створенні середовища через: самостійне розташування ігрового матеріалу – максимальну його доступність, коли все, що дитині потрібно для розвитку (іграшки, ігри, книги, матеріал для продуктивної діяльності) доступно для користування і дитина може грати з ними в будь-яку вільну хвилину; активне використання розвиваючих, дидактичних і інших ігор [1].

Оскільки розвиваючі ігри мають безліч переваг: в них можна використовувати різний матеріал (іграшки, картинки), можна вводити природний, ігровий матеріал, самих дітей; одні і ті ж ігри можна ускладнювати і спрощувати, можна творчо інтерпретувати їх, вводячи свої елементи. В цьому контексті наочно-просторове середовище і виконуватиме розвиваючу роль. Наступна умова – забезпечення психологічного комфорту дитини в освітній установі, з метою збереження фізичного і психічного здоров'я. Під словосполученням «психологічний комфорт» в науці розуміється складна освіта, що містить такі компоненти, як : емоційне благополуччя (переважання в процесі життєдіяльності позитивних емоцій); позитивна Я-концепція (позитивне само-сприйняття, само-відношення, самооцінка); благополуччя і успішність у сфері спілкування і взаємостосунків (схвалення дитини батьками, однолітками і педагогами); успішність у сфері діяльності [2].

Саме дошкільний період визначає якість освіти в цілому. Оскільки саме «благополучна дитина» оптимально засвоюватиме знання, буде розвиватися в діяльності, будувати спілкування з однолітками і дорослими. У психолого-педагогічній науці є безліч даних про те, як психологічний комфорт і дискомфорт дитини позначаються на інтелектуальному, емоційному,

комунікативному розвитку дітей (це дослідження, виконані під керівництвом В. Котирло, Е. Панько, Л. Башлакова) [3].

Психологічний комфорт дитини в умовах ЗДО – це не тільки умова забезпечення якості освіти, але і достатньо ефективний і легко діагностується його показник. Даний критерій можна застосовувати і на інших освітніх рівнях, проте детально зупинимося на дошкільній.

На сьогоднішній день в психологічній науці існує науково і психологічно обґрунтований інструментарій вивчення всіх вище перелічених компонентів психологічного комфорту дитини в ЗДО. Частина методик, безумовно, може бути використана тільки фахівцями, що мають психологічну підготовку, частина може застосовуватися педагогами і директорами ЗДО.

Так, емоційне благополуччя дошкільника вивчається за допомогою методів спостереження, спілкування, ряду проектних методик: діагностика емоційного стану за допомогою кольорів, малювання настрою. Я-концепція дитини може досліджуватися за допомогою бесід, спостережень, різних проектних методик, тестів самооцінки тощо [2].

Благополуччя в сфері спілкування і відносин вивчається за допомогою методів соціометрії, зрізів, спостережень, спілкування, ряду проектних тестів (колірного тесту відносин, тестів-малюнків («Малюнок людини», «Моя група», «Моя сім'я»), просторових тестів (гра «Інтрига»), казковий семантичний диференціал) [2].

Успішність дитини в сфері діяльності може діагностуватися за допомогою педагогічної діагностики, яка вивчає засвоєння дітьми дошкільного віку системи знань, умінь, навичок згідно вибраній програмі виховання і навчання. Такий великий банк діагностичних методів і методик дозволяє проводити моніторинг якості дошкільної освіти на достатньому рівні. Існують також певні можливості оптимізації психологічного комфорту дитини в ЗДО.

Найважливішою на наш погляд є характеристика фахівця, що працює з дітьми дошкільного віку, оскільки дитина беззахисна перед не професійними діями не компетентного педагога, а дошкільний вік важливий період розвитку

особистості, становлення її базових характеристик. Крім того, в цьому віці закладаються основи відношення людини до світу предметів, природи, світу людей. В першу чергу необхідно відзначити якість психологічної позиції дорослого, яка має відрізнятися безумовним схваленням дітей. В спілкуванні з дітьми дошкільного віку ця позиція виявляється через переважання позитивних оцінок особистості і діяльності дітей, позитивне передбачення дій дитини, оцінку вчинків, а не особистості дитини, позитивні невербальні прояви.

Іншим важливим моментом є висока професійна кваліфікація педагога, бо такий педагог навіть при мінімальному матеріальному забезпеченні зможе забезпечити достатній розвиток дошкільників. Ось ще ряд умов, необхідних для психологічного комфорту дитини в ЗДО: особистісно-орієнтований підхід до дошкільників, відкритість ЗДО для батьків і інших членів сім'ї дитини дошкільного віку; активний розвиток усіх видів діяльності дитини за допомогою різних прийомів і методів навчання при особливій увазі до специфічного виду діяльності – гри; розвиток навичок спілкування дітей для оптимізації їх взаємодії з однолітками і дорослими; широке використання засобів мистецтва (музики, літератури, живопису); активна діяльність фахівців ЗДО (педагога-психолога, вихователя, директора тощо) [3].

Перераховані вище умови сприяють підвищенню якості дошкільної освіти. Проте в сучасних умовах основним компонентом, що забезпечує якість освіти є, перш за все, освітня парадигма яка визначає загальний підхід до розуміння: якості освіти, умов, критеріїв, технологій її моніторингу.

Список літератури:

1. Загородня Л.П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу/ Л.П. Загородня, С.А. Тігаренко – Суми: «Університетська книга». 2010. – 319 с.
2. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / За ред. Пехоти О.М.– Київ: АСК., 2001. – 256 с.
3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т.І. Поніманська. 2-ге вид., доповн. – К.: Академвидав, 2013. – 464 с.